

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116
Václavské náměstí 837/11
110 00 Praha 1

Instituce

AXA životní pojišťovna a.s.
IČO 618 59 524
Lazarská 13/8
120 00 Praha 2

Zástupce

JUDr. Jan Malý
advokát
IČO 662 57 743
Sokolovská 5/49
186 00 Praha 8

Č. j. FA/SR/ZP/17/2018 - 32

Praha 9. 5. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 28. 12. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci zaplacení částky ve výši 50.852 Kč s příslušenstvím ve výši zákonného úroku z prodlení, takto:

Námítky navrhovatele, [redacted], doručené finančnímu arbitrovi dne 12. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/17/2018-28, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 29. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/17/2018-27, se podle ustanovení § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se po Instituci domáhá vrácení zaplaceného pojistného jako bezdůvodného obohacení z absolutně neplatné pojistné smlouvy a zákonného úroku z prodlení, protože Instituce na základě této smlouvy nepřebrala pojistné riziko od Navrhovatele a pojistná smlouva tak svým obsahem odporuje zákonu, když se v ní nesjednává pojištění.

Finanční arbitr při rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 29. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/17/2018 – 27 (dále jen „Nález“), vyšel ze shromážděných podkladů, především z toho, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 11. 11. 2009 smlouvu o investičním životním pojištění Comfort Plus č. [redacted] s počátkem pojištění 5. 11. 2009 a pojistnou dobou 30 let (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro její rozpor se zákonem ve smyslu § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože Instituce na základě Pojistné smlouvy nepřebrala pojistné riziko, ani Navrhovatel jejím prostřednictvím nenaplnil svůj pojistný zájem, když oba tyto faktory představují esenciální prvky pojistného vztahu. Finanční arbitr současně nedovodil, že lze na Pojistnou smlouvu hledět jako na jiný Pojistnou smlouvou disimulovaný platný právní úkon ve smyslu § 41a odst. 2 starého občanského zákoníku, tj. jako na smlouvu investiční.

Vzhledem k Institucí vznesené námitce promlčení práva domáhat se vrácení bezdůvodného obohacení finanční arbitr zjistil, že Navrhovateli se promlčelo právo na vrácení pojistného v celkové výši 81.337 Kč, resp. se Navrhovateli nepromlčelo právo na vrácení pojistného ve výši 12.500 Kč. Námitku promlčení vznesenou Institucí současně finanční arbitr neposoudil jako odporující dobrým mravům.

Finanční arbitr v konečném důsledku návrh Navrhovatele v celém rozsahu zamítl, neboť proti nepromlčenému nároku na vrácení bezdůvodného obohacení ve výši 12.500 Kč musel finanční arbitr zúčtovat nárok Instituce na vrácení bezdůvodného obohacení ve výši 41.648 Kč, představující Navrhovateli vyplacené odkupné.

3. Námítky Navrhovatele

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně vypořádal vzájemná bezdůvodná obohacení stran sporu z neplatné Pojistné smlouvy, když špatně interpretoval závěry Nejvyššího soudu uvedené v rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 52/2002. Podle Navrhovatele z tohoto rozhodnutí vyplývá, že vzájemně poskytnutá plnění se jako bezdůvodná obohacení vypořádávají k okamžiku přijetí takových plnění. K vypořádání tak dochází okamžikem vzniku nároku na vydání bezdůvodného obohacení, od kterého rovněž počíná běžet promlčecí doba. Nemohlo tudíž dojít k promlčení nároku na vrácení plateb pojistného.

Navrhovatel argumentuje, že „není rozhodné, že se takto vypořádávají pohledávky, které jsou ke dni rozhodnutí nezpůsobilé k započtení“, tedy že jsou promlčeny. Tyto pohledávky se vypořádaly k okamžiku, kdy vznikly, tedy okamžikem přijetí bezdůvodného obohacení druhou stranou. Navrhovatel tvrdí, že „plnění z neplatné Pojistné smlouvy ze strany Navrhovatele a Instituce se zúčtuje, přičemž povinnost plnit vznikne pouze Instituci a nikoli Navrhovateli, který plnil ve větším rozsahu“ a současně dovozuje, že Navrhovatel má nárok na vrácení plnění ve výši 52.189 Kč.

Navrhovatel dále namítá, že finanční arbitr se nedostatečně vypořádal s tvrzením Navrhovatele, že Institucí vznesená námitka promlčení nároku na vrácení zaplaceného pojistného jako bezdůvodného obohacení je v rozporu s dobrými mravy. Závěr finančního arbitra o tom, že rozpor námítky promlčení s dobrými mravy nezjistil, považuje za nepřezkoumatelný, neboť finanční arbitr neuvedl, na základě jakých úvah a důkazů k tomuto závěru dospěl. Závěr o rozporu námítky promlčení s dobrými mravy považuje Navrhovatel za zásadní a finanční arbitr se jí měl náležitě zabývat, když skutečnost, že finanční arbitr něco nezjistí, ještě neznamená, že taková skutečnost neexistuje.

Postup finančního arbitra považuje Navrhovatel za odporující ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu i ustálené judikatuře Nejvyššího a Ústavního soudu. Finanční arbitr tak podle Navrhovatele porušil jeho ústavní právo na spravedlivý proces ve smyslu článku 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“).

4. Vyjádření Instituce

Instituce považuje Nález finančního arbitra ve výrokové části za správný, ovšem nesouhlasí se závěrem o neplatnosti Pojistné smlouvy. Instituce souhlasí s tím, jak finanční arbitr posoudil otázku promlčení nároku Navrhovatele na vrácení bezdůvodného obohacení a současně podotýká (byť to považuje za bezpředmětné), že Navrhovateli uplynula ve vztahu k bezdůvodnému obohacení ještě dříve subjektivní promlčecí doba.

Instituce rozporuje názor Navrhovatele, že by se finanční arbitr nedostatečně vypořádal s tvrzením Navrhovatele o rozporu námítky promlčení s dobrými mravy. Navrhovatel podle

Instituce nedoložil žádné skutečnosti, které by k takovému závěru měly vést, když bylo jeho povinností svá tvrzení prokázat. Za bezvýznamné považuje i tvrzení Navrhovatele o vzájemném započítání bezdůvodných obohacení.

5. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi dává stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasné podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález buď potvrdí, nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a n. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, § 82 a § 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné opakovaně definovat a vykládat veškerá ujednání Pojistné smlouvy (resp. ustanovení právních předpisů) tak, jak učinil v Nálezu, ani vyjadřovat se k těm námitkám Navrhovatele, které vznesl v řízení o Nálezu, resp. o námitkách, a nedoložil je jakoukoli novou argumentací nebo relevantními podklady (případně nevysvětlil, jak měly ovlivnit správnost a zákonnost napadeného Nálezu). Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto smyslu se vyjádřil též Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, kde judikoval, že *„[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“*.

5.1 *K nepřezkoumatelnosti Nálezu a rozporu námítky promlčení s dobrými mravy*

K námitce nepřezkoumatelnosti závěru finančního arbitra v otázce souladu námítky promlčení s dobrými mravy odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 9 Afs 42/2013, že *„[p]ovinnost soudu řádně odůvodnit své rozhodnutí není nutno dle Ústavního soudu pojímat tak široce, že by bylo třeba vždy vyslovit podrobnou odpověď na každý argument účastníka řízení (srov. nález ze dne 5. 1. 2005, sp. zn. IV. ÚS 201/04, publikovaný jako N 3/36 SbNU 19; nález ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 116/05, publikovaný jako N 108/41 SbNU 349; či nález ze dne 22. 9. 2009, sp. zn. III. ÚS 961/09, publikovaný jako N 207/54 SbNU 565)“*.

Finanční arbitr považuje Nález co do svého obsahu za přezkoumatelný, když je z něho jednoznačně patrné, jakými úvahami se finanční arbitr řídil a jaké podklady přitom zohlednil, tedy své rozhodnutí uvedené ve výroku Nálezu náležitě a úplně odůvodnil.

Při hodnocení souladu námítky promlčení s dobrými mravy, tedy zda *„uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marně uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení“*

v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil“ (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04), musí mít finanční arbitr na zřeteli i samotný účel institutu promlčení, kterým je snaha stimulovat subjekty k včasnému vykonání soukromých občanských práv.

Za neopodstatněné považuje finanční arbitr tvrzení Navrhovatele, že se nezabýval rozporem námitky promlčení na vrácení bezdůvodného obohacení vznesené Institucí s dobrými mravy. Pokud finanční arbitr uvedl, že rozpor námitky promlčení s dobrými mravy nezjistil, neznamená to, že by se jím nezabýval. Finanční arbitr v části 6.8 Nálezu i s odkazem na relevantní judikaturu náležitě popsal povahu a smysl tohoto institutu, jakož i důvody a úvahy, kterými se řídil, a proč dospěl k závěru, že Institucí vznesená námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy.

Oproti tomu Navrhovatel kromě svých tvrzení žádným způsobem neprokázal, že by promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy bylo výlučně vinou Instituce. Navrhovatel uzavřel Pojistnou smlouvu s Institucí dne 11. 11. 2009 a řízení před finančním arbitrem zahájil až po 8 letech od jejího uzavření, resp. skoro po dvou letech od jejího zániku (4. 2. 2016) výpovědí Navrhovatele. V průběhu trvání Pojistné smlouvy Navrhovatel aktivně měnil obsah smlouvy. Byť je Navrhovatel v postavení spotřebitele, bylo jeho povinností jako smluvní strany se řádně starat o své závazky.

Za situace, kdy se Navrhovatel o uplynutí promlčecí doby sám přičinil, nemůže zánik nároku představovat pro Navrhovatele ani nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl natolik výjimečné intenzity, aby odůvodnil extrémní zásah do principu právní jistoty v podobě nepřipuštění námitky promlčení. Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani povaha Pojistné smlouvy jako dlouhodobého smluvního závazku, když obdobně by finanční arbitr nutně nepostupoval ani u jiných dlouhodobých produktů (hypotéky, stavebního spoření atd.).

K úmyslnému jednání (a tedy i zlé víře) Instituce při vznesení námitky promlčení odkazuje finanční arbitr např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který k získání úmyslného bezdůvodného obohacení judikoval, že je *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná“.*

V řízení před finančním arbitrem nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Ostatně, i nyní považuje Instituce Pojistnou smlouvu za platnou. Finanční arbitr tedy musí odmítnout námitku Navrhovatele, že Instituce namítla promlčení nároku Navrhovatele ve zlé víře s úmyslem poškodit Navrhovatele, když v řízení po zohlednění konkrétních okolností případu a zejména okolností, za kterých byla námitka promlčení vznesena (platnost Pojistné smlouvy napadá Navrhovatel, nikoli Instituce), tento úmysl Instituce prokázán nebyl.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů o tom, proč by měla být námitka promlčení vznesená Institucí v rozporu s dobrými mravy, tuto nemravnost neshledal. Podle názoru finančního arbitra tedy nejsou v tomto případě dány takové výjimečné okolnosti předpokládané soudní judikaturou, vznesení námitky promlčení není šikanózním výkonem práva ze strany Instituce a ani v této otázce tak není důvod jakkoli měnit závěry uvedené v Nálezu.

Finanční arbitr s ohledem na výše uvedené odmítá i námitku Navrhovatele, že porušil právo Navrhovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, když se nevypořádal s námitkami Navrhovatele. Finanční arbitr posuzuje spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat.

Podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: *„Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“* Např. v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 856/14, Ústavní soud k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod dovedl, že *„k takovému následku dojde teprve tehdy, jestliže by stěžovatelce bylo upřeno právo domáhat se svého nároku u nezávislého a nestranného soudu (popř. by tento soud bezdůvodně odmítl jednat a rozhodnout o podaném návrhu, případně by zůstal v řízení delší dobu nečinný), příp. v pozici žalovaného adekvátním způsobem využívat procesní prostředky ke své obraně.“* Taková situace v projednávané věci nenastala. Navrhovateli nebylo upřeno právo domáhat se tvrzeného nároku u finančního arbitra, v řízení před finančním arbitrem Navrhovatel mohl doplňovat svá vyjádření a důkazy po celou dobu řízení až do vydání Nálezu, Nález současně není překvapivý. Finanční arbitr současně rozhoduje skutkově obdobné případy shodně (viz rozhodnutí finančního arbitra na veřejnosti dostupné internetové stránce Kanceláře finančního arbitra) a svá rozhodnutí, včetně Nálezu, řádně odůvodňuje.

Právo Navrhovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod neznámá, že je zaručeno Navrhovateli právo na rozhodnutí podle jeho názoru a předestřené argumentace (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 131/2000: *„Ke zkrácení ústavně garantovaného práva podle čl. 36 odst. 1 Listiny je třeba obecně konstatovat, že rozsah práva na spravedlivý proces, jak vyplývá z čl. 36 odst. 1 a z dalších ustanovení Listiny, není možné vykládat tak, jako by se garantoval úspěch v řízení. Právo na spravedlivý proces neznámá, že je jednotlivci zaručováno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí podle jeho názoru odpovídající skutečným hmotněprávním poměrům, ale je mu zajišťováno právo na spravedlivé občanské soudní řízení, v němž se uplatňují všechny zásady správného soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.“*).

5.2 Vzájemné zúčtování pohledávek

Finanční arbitr posoudil uplatněné nároky Navrhovatele v souladu s právním řádem a konstantní judikaturou, při hodnocení předmětu sporu postupoval podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi a podpůrně též podle § 50 odst. 1, § 50 odst. 4 a § 52 správního řádu, která vyžadují, aby finanční arbitr při svém rozhodování vycházel ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci, volně hodnotil podklady a pečlivě přihlížel ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Finanční arbitr pečlivě posoudil plynutí promlčecích lhůt a po zjištění, že Instituce vznesla námitku promlčení důvodně, návrh Navrhovatele po vzájemném zúčtování nepromlčených nároků zamítl, když výše Institucí vyplaceného odkupného převyšovala celkovou vyšší nepromlčeného pojistného.

Finanční arbitr v této souvislosti odmítá i námitku Navrhovatele, že nesprávně posoudil otázku započtení vzájemných nároků, resp. že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy a Navrhovatelem zaplacené pojistné se nepromlčelo.

Jak vyplývá z části 6.8 Nálezu a části 5.1 tohoto rozhodnutí o námitkách, finanční arbitr posoudil jako důvodnou námitku promlčení vznesenou Institucí, na základě které se ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku uplynutím objektivní tříleté promlčecí doby promlčelo Navrhovateli právo na vydání bezdůvodného obohacení představující zaplacené pojistné v rozmezí od 11. 11. 2009 do 28. 12. 2014, tj. 61 plateb pojistného v celkové výši 81.337 Kč.

Zákonodárce včlenil do starého občanského zákoníku lhůty pro uplatnění práva domáhat se vydání bezdůvodného obohacení (náhrady škody) za účelem zachování právní jistoty ve vzájemných vztazích, jakož i k ochraně legitimního očekávání. Pod spravedlivým a rovnovážným uspořádáním práv a povinností vyplývajících z neplatné pojistné smlouvy není možné bez dalšího spatřovat jen právo na vrácení toho, co si smluvní strany vzájemně plnily; naopak je potřeba brát v úvahu veškerá zákonná práva a povinnosti, která se na posuzovanou situaci vztahují, a to včetně ustanovení o promlčení práv.

Instituce vznesla v řízení před finančním arbitrem námitku promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení pro případ zjištění neplatnosti Pojistné smlouvy. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku staví promlčecí doba práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení.

Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a uplatnit tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, pouze Navrhovatel. Jinak řečeno, promlčecí doba se zahájením řízení Institucí nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, která poskytla Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy. Finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005, ve kterém soud judikoval, že „[v]ěřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její běh pokračuje“.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002 platí, že v řízení o žalobě o vrácení plnění z neplatné smlouvy lze přiznat pouze vrácení toho, oč peněžité plnění žalobce přesahuje peněžité plnění poskytnuté mu podle smlouvy žalovaným, a že při takovém postupu se nevyžaduje projev směřující k započtení. Tento závěr finanční arbitr nijak nerozporuje a odkazuje, že v řízení zjišťoval, jaká plnění si strany Pojistné smlouvy poskytly.

Finanční arbitr současně odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, ze kterého vyplývá: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální

úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžité plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“ Z odůvodnění uvedeného rozhodnutí vyplývá, že krajský soud postupoval správně, když rozhodl, že nárok žalované na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy je promlčený, aniž by její nárok nejprve zúčtoval s nárokem žalobce na základě principu priority a teprve u takto zjištěného bezdůvodného obohacení posuzoval námitku promlčení. Uvedené rozhodnutí potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik, ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení u každé ze stran, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku.

Pokud by takto finanční arbitr nepostupoval, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva - který má věřitele motivovat k uplatnění svých práv včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech (zejména pak skutečnost, že jednotlivá opakující se plnění se promlčují v samostatných lhůtách). Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně, tedy ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevymahatelný dluh.

Na tomto závěru proto nemůže nic změnit fakt, že finanční arbitr provádí zúčtování sám z úřední povinnosti, aniž by se Instituce musela domáhat vrácení svého plnění na neplatnou Pojistnou smlouvu. Finanční arbitr nemůže Instituci autoritativně uložit povinnost plnit na dluh, který je nevymahatelný.

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky bez zohlednění vznesené námitky promlčení, nenachází oporu v právní úpravě ani dostupné judikatuře.

Finanční arbitr tak uzavírá, že jeho postup při vypořádání vzájemných nároků z neplatné pojistné smlouvy, kdy nejprve posoudí námitku příp. námitky promlčení a teprve poté provede zúčtování vzájemných nepromlčených pohledávek, je správný a v souladu s judikaturou obecných soudů.

6. K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr v řízení o námitkách proti Nálezů nezjistil, že by ve věci vydání bezdůvodného obohacení odpovídající zaplacenému pojistnému rozhodl věcně nesprávně, a to z důvodů namítnutých Navrhovatelem.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in the case, that a decision on objections has been issued, the decision on objections acquires the force of law from the date of delivery of the decision on objections – note of the financial arbitrator*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ubwseyg
Instituce – datová schránka zástupce rddijk5

